

QUIM ARANDA

**ELS
TRES COGNOMS
DE LUCÍA
VAN HAART**

UNA HISTÒRIA DE BARCELONA

QUIM ARANDA
ELS TRES
COGNOMS DE
LUCÍA VAN HAART

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

PRIMERA EDICIÓ: SETEMBRE DEL 2021

© QUIM ARANDA, 2021

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2817-0

DIPÒSIT LEGAL: B. 9.789-2021

FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Llança sempre els teus propis daus, Martín, i no deixis mai que altres ho facin per tu. Sí, sí, ja ho sé, els catalans ho dieu d'una altra manera més gràfica i més curta: «Pixa sempre amb la teva». Però...

«Però jo no soc català, què vols que hi faci...», era el final d'una frase que sovint repetia el meu mentor i amic Fernando Nogueira.

L'ocasió que evoco, Lucía, va tenir lloc la primera nit que es va decidir a donar-me una oportunitat, a treure'm a passejar, a fer un volt, com ell en deia. Sobre les seves intencions, poc després també em diria: «Volia saber qui collons eres, bandarria; a veure si encara m'hauria de penedir d'haver fet cas al teu pare i d'haver-te obert les portes de la redacció».

No sé si se'n va arribar a penedir mai. Espero que no. Vull pensar que no.

Quasi set anys després d'aquell episodi, poc abans que el Fernando morís, consumit per una malaltia molt propera a la desesperació però de la qual els metges en deien

cirrosi, me'n va regalar uns, de daus, que encara conservo. Fins avui no els he fet servir mai, Lucía. Fins que no he pujat a bord d'aquest avió, he obert la tauleta que tinc al davant del meu seient mentre espero nerviós l'enlairament, i els he llançat, ara sí, per fer la meva pròpia aposta. Per pixar amb la meva, Fernando!

Una jugada a tot o res? Igual que vaig fer el gener del 1986?

No. I espero no haver de tornar com aleshores, amb la cua entre cames i amb el desconcert als ulls. I si me'n torno, que sigui perquè jo mateix ho he decidit. No pas els altres. No pas tu, Lucía! Ja no. Prou. Mai més.

Tres, set?

Per uns instants, mentre els daus rodolen sobre el tapet o sobre el terra, el destí sembla suspès d'un fil malgrat que ja estigui escrit i segellat. Durant aquests breus segons d'esperança, i de confiança cega en la sort, tot sembla possible. Quan s'aturen es dicta la sentència.

Tres o set?

Somiava? De vegades, sí. Sovint, de fet.

Si els daus queien del cantó adient, em deia, a partir d'aquell instant tot començaria a girar rodó i...

Però els daus poden ser molt traïdors, Lucía. I poden no sumar mai set per més que els sacsegis i hi bufis i els llancis una vegada i una altra, i desitgis l'èxit davant de la mirada expectant de la resta de jugadors, tots ells més experimentats i més savis que tu.

Tres. Tres. Tres, quatre, dos.

Merda!

Són jugadors que només observant com els remenes a dins de la mà, i com l'obres i com fas el gir del canell en el moment de tirar-los, ja poden llegir quin serà el teu fat.

Tres, dos.

Ja t'ho deia jo, noi!

Han intuït que tot s'esguerrarà, han previst el desastre.
Tres un altre cop.

Però fins que no jugues, mai no saps del cert el resultat. I són addictius. Com tu, Lucía. Si no et complauen la primera vegada, hi tornes. I hi tornes. I hi tornes un cop més. I si et menteixen, com tu també ho vas fer, igualment hi tornes. O no fas res. O abandones per sempre. O passen els anys i, llavors, hi tornes. Una condemna, Lucía.

Sí, ja t'ho he dit. Tu també ets addictiva. Una condemna.

I quan em vas trucar ara fa uns mesos, quan vas reaparèixer a la meua vida, vaig apostar doble contra senzill prenent al vol la fletxa que es va creuar en el meu camí, que em vas llançar i que m'apuntava al cor. Una intuïció o una necessitat que es va anar engrandint, o que em va anar atrapant a mesura que m'endinsava en l'Afer Gil, com l'he acabat anomenant.

«Pren aquests daus, Martín Genovés», vaig sentir que em deia a mi mateix quan vaig penjar el telèfon i vaig començar a notar tot l'enyor dels anys que m'havies negat.

¿Potser li hauria d'haver fet cas al Fernando i dir-te que no, que jo només jugava amb els meus? Si ho hagués fet, probablement no hauria pujat a bord de l'avió que m'ha de dur a Rio.

Però no vaig voler o no vaig poder evitar-ho, Lucía.

El meu joc estava fet des del primer moment en què vaig tornar a sentir la teua veu després de tant de temps.

Des d'aleshores que encara no sé ben bé quina és la meua situació. I crec que només començaré a tenir-ne una idea aproximada quan aterri a l'aeroport de Rio de Janeiro i vagi en busca teua, et miri als ulls, et doni les respostes que em vas demanar i les que també he trobat i... I què?

Tres o set? Set.
N'estic segur? No.

Eren els primers dies de juliol del 1999. El nou mil·lenni s'acostava.

L'atzar va ser un excés de sentit i de memòria i de recança de tornar enrere. Avorriment, tedi, qui dia passa, any empeny... Cap a la mort? La teva trucada, una veu familiar, modulada per la llunyania dels records viscuts i per tots els que vam deixar que es perdessin. Un nom d'home i un nom de dona, una història inversemblant, un passat per remenar i un altre per reviure i, potser, un futur per recuperar i compartir. El miratge d'una joventut idealitzada, com ho són totes les joventuts quan han quedat congelades en el temps. I una descoberta final, del tot inesperada.

I Barcelona, és clar. I París, Madrid, Llanes, Sant Sebastià, Biarritz.

Rio...

Rio, és clar... Impossible que no pensi en Cary Grant i Ingrid Bergman. *Notorious*. La recordes, Lucía? També la vam veure junts, com tantes altres, aquells dies. Ell l'arrenda de les urpes del seu marit, l'Alexander Sebastian, i la baixa per les escales de la mansió on l'està enverinant a poc a poc, dia a dia, nit a nit.

«Alicia, what's wrong with you?».

Lucía, what happened to you?

Sí, tot va tornar a començar amb una trucada de telèfon que va sonar a dins del meu cervell com els daus que rodolen sobre el terra i xoquen entre ells enmig del xivarri mig esmoreït d'un tuguri il·legal de joc i prostitució. Ambient ple de fum, de mariners borratxos i altres

desgraciats que esperen la darrera oportunitat. Buenos Aires immediatament després de la Segona Guerra Mundial, un paio amb una nit de cara. O creuada, encara no ho sé. I la seva vida que canvia. I la meva, també. I el pas-sat que torna, com en el maleït tango que mai no va so-nar en aquella pel·lícula: «Y aunque no quise el regreso, siempre se vuelve al primer amor...».

~~Ho va ser? Ho vas ser, tu, Lucía?~~

~~Per què no em respons?~~

~~Em respondràs, quan llegeixis aquests papers?~~

A partir d'aquell moment, Lucía, de la teva trucada i de la nostra posterior entrevista, vaig iniciar la persecució d'un fantasma, ja ho saps. O dos, més ben dit. Tres. Potser fins i tot quatre. O cinc. I ho vaig fer amb tanta determi-nació que em sembla que vaig perdre i que he perdut el món de vista. I vaig caure en el parany que tu o que jo mateix vam anar teixint al meu voltant: al principi, sense adonar-me'n, com en un joc d'il·lusionista en què saps que t'estan enganyant però tant és, hi jugues perquè et diverteixes, perquè hi ha un cert risc i també l'esperança de la recompensa. Després m'hi vaig capficar de forma metòdica, volguda, conscient, atret per una força que ja no podia ni, sobretot, no volia resistir.

Encara falten més de vuit hores perquè el meu avió aterri a l'aeroport internacional Galeão. A mesura que llegeixo i repasso aquestes pàgines, i les corregeixo, i ratllo i faig i refaig, torno a dubtar!

Com he fet durant tots aquests mesos?

Per què ho vaig fer? Per amor? Per egoisme, probablement.

Però vas ser tu qui va començar el joc.

Els daus van anar a parar als meus peus, res més, jo em vaig limitar a recollir-los. Ho hauria fet qualsevol, oi? L'atzar? No va ser exactament així. Me'ls vas llançar perquè sabies que jo els agafaria. Sempre vaig ser molt transparent.

—És una història de fantasmes, una llarga història —em vas dir.

Tenies raó. Bastants més dels que tu mateixa sospitaves.

El primer és el fantasma del Zacarías, el teu oncle, el vell acomodador i operador de cabina d'un cinema de la part alta de Barcelona que, com ja vaig explicar-te, sovint-

tejava setmanalment des de finals dels anys setanta i fins que el van tancar, el mes de maig del 1984. El segon, *je m'excuse, ma chérie*, és el teu fantasma, Lucía. Jo mateix en soc un altre: el tercer. El quart és el fantasma del George Kaplan, l'agent amb nom però sense rostre de la pel·lícula d'Alfred Hitchcock *Perseguit per la mort*. Sí, el Kaplan que el Cary Grant vol desemascarar per demostrar que és innocent del crim de què l'acusen, ho recordes, oi? I potser encara n'hi ha un cinquè, saps? El teu marit. Un fantasma com el de *Rebecca*, la pel·lícula, és clar, que també vam veure junts i que sempre que la tornava a veure al llarg d'aquests anys em feia pensar en tu. No sabia per què. I només ho he sabut ara. I m'he adonat que tot encaixava. Com en un trencaclosques que només el pas del temps m'ha permès completar.

~~De vegades, també m'he sentit com la teva joguina.~~

Lucía, escric el teu nom i els records de gairebé catorze anys enrere em continuen fent mal. I em fan mal els teus petons. I el teu amor i la teva falta d'amor; la teva passió i la teva fredor; la teva ingenuïtat de noia que sempre reies i que sempre anaves esvalotada, com els rínxols del teu cabell, i la teva parla, riallera. Lucía, també m'ha fet mal el teu misteri de dona adulta, asserenada, banyada per una sofisticació que no t'havia conegut i que ni tan sols sospitava; m'ha fet molt de mal ~~descobrir~~ que em descobrissis totes les teves mentides, les falsedats, les impostures. I em dol encara sentir el record del teu sexe prenent el meu, i les teves dents mossegant amb ànsia i ràbia el meu coll i el meu pit i la meva ànima. Lucía, tu i les teves no veritats...

Com n'havia estat, d'enamorat, Déu meu!

I ara, tot ridícul, em fa por travessar l'Atlàntic a bord d'aquest aparell i arribar a casa teva i plantar-me davant

teu amb aquests papers. Potser ni tan sols hi arribaré, però? Potser, quan aterri l'avió, canvio de plans i n'agafó un altre de tornada immediatament. O m'instal·lo en algun hotel uns dies mentre hi rumio, i mentre enllesteixo i corregeixo per a tu aquesta història, i després ja decidiré si te la lliuro en mà o te l'envio a casa o la cremo en una foguera a la platja de Copacabana o què cony en faig.

¿I si quan et torni a veure m'adono que ja no n'estic, de tu; o que no n'he estat mai, de fet? Que tot plegat només va ser i ha estat un miratge, un malson, una malaltia crònica, una infecció passatgera tot i que s'hagi allargat catorze anys?

Quan t'he retrobat, Lucía, tot just acabaves d'enviudar del teu marit. El Johan van Haart et doblava l'edat, pel cap baix.

(Sinopsi que escric per a mi mateix, com si fos un no iniciat i necessités posar-me al corrent. ~~Disculpa~~. Espero que entenguis les inevitables pulles: «Arquitecte holandès establert a Copenhaguen que abans dels Jocs Olímpics de Barcelona, entre el 1985 i el 1990, va fer un parell d'obres a la ciutat. La construcció d'un cinema i la remodelació d'una fàbrica situada molt a la vora del mateix racó de món en què havien nascut el Bartolomé i el Zacarías, el teu pare i el teu oncle».)

Sí, ja sé que ho saps, tot això. Però jo, en canvi, no en tenia ni idea. Per aquesta raó ho escric, per no oblidar-me'n. I és que durant molts anys només vaig poder recordar les teves mentides, Lucía, pensant que eren veritats incontestables, i que algun fet tràgic i misteriós t'havia allunyat de mi contra la teva voluntat.

Genovés, ets un idiota! Un perfecte idiota!

La tempesta va esclatar sense cap avís previ, com acostuma a passar en alguns indrets de la conca del Mediterrani.

De sobte, un núvol negre, dos, un esclafit i aigua a cor què vols.

Un divendres al vespre, mentre treballava a la redacció, va sonar el maleït telèfon. Sí, tot d'una forma prou vulgar, ja t'ho he dit, ja ho sabies. Com succeiria en una pel·lícula de sèrie B dels anys cinquanta que s'ha de rodar en dues setmanes i en què cal anar per feina.

Vinga, au, va...! De pressa, de pressa!

Pla mitjà de la taula.

Un home escriu davant d'un ordinador.

Primer pla del telèfon.

Ring-ring-ring...

La mà dreta que agafa l'auricular sense parar-hi gaire atenció, encara amb el tic de l'escriptura sobre el teclat a la punta dels dits, mà que continua pensant però que ha aturat el que per uns instants sembla un gest mecànic.

Enllestia un article per al cap de setmana i...

No! No! No! Rectifico! No és tan senzill com sembla, collons!

A més, soc periodista. Ho sòc? I com a tal haig de remetre'm als fets en l'ordre en què van succeir, oi?

Quin ordre és l'exacte, però? On és realment el principi, Lucía?

Quan ens vam conèixer, a París, el febrer del 1986?

Abans, molt abans?

¿El principi pot remuntar-se al Festival de Cinema de Sant Sebastià del 1958? Potser al de l'any 1959?

Però si «filo prim», com deia el meu amic i mestre Fernando Nogueira, del qual ja t'he parlat just al començament d'aquestes notes, potser perquè l'enyoro i el trobo a faltar; si «filo prim», dic, deia, és possible que m'hagi de remuntar encara uns quants anys més enrere: al moment en què l'aixecament militar que va tenir lloc a Espanya

el 18 de juliol del 1936 va canviar el curs de milions de vides, inclosa la meva i la teva, amb independència del fet que no hauríem de néixer fins dues dècades i mitja després del final de la Guerra Civil.

Tu vas néixer a...

Primer vas dir una cosa, després me'n vas dir una altra. Jo, en canvi, sempre vaig dir el mateix.

Jo vaig néixer al barri de la Barceloneta, a tocar del port de Barcelona.

—Fas gust de mar —em deies de vegades, quan em feies un petó.

M'ho deies per burlar-te'n, suposo; perquè mai no m'ha agradat l'olor d'un port aleshores podria i brut. Massa anys de la meva vida sentia aquell tuf enganxat a la pell. I no me'n podia desfer per més que em rentés i em dutxés i em banyés. Impossible.

Però tu hi vas insistir des del primer moment en què t'ho vaig dir:

—Fas gust de mar, Martín Genovés!

I em besaves com mai no m'ha besat cap altra dona.

Ma mare, Lucía, em va portar al món en aquell racó de la ciutat el mateix dia que es complien els famosos vint-i-cinc anys de pau des de l'1 d'abril del 1939. Tu no ho aprendries de memòria, potser ni tan sols has sentit mai l'enregistrament original, però segur que el teu pare sí que ho recordava, o en va tenir una referència propera.

Parlo de l'últim ban de campanya:

En el día de hoy, cautivo y desarmado el Ejército Rojo, han alcanzado las tropas nacionales sus últimos objetivos militares. La guerra ha terminado.

Signat, Franco, Caudillo d'Espanya.

Així va donar per acabada la primera part d'un cruel conflicte de tres interminables anys per començar-ne la segona, més ferotge i infinitament més llarga. Tant, Lucía, que a vegades sospito que encara dura.

Potser també per això vaig voler marxar de Barcelona, per desfer-me d'una vegada per sempre d'aquella mala olor del port i del franquisme que havia empeltat tota la meva punyetera vida fins que et vaig conèixer. Potser, Lucía, potser tot va començar el 1936. I encara dura.